

УДК 378

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6\(40\)-1081-1089](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6(40)-1081-1089)

Дідич Володимир Миколайович кандидат технічних наук, доцент кафедри біологічної фізики, медичної апаратури та інформатики, Вінницький національний медичний університет імені М.Пирогова, вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, 21018, <https://orcid.org/0000-0002-3925-6017>

Потоцька Ірина Сергіївна кандидат психологічних наук, доцент кафедри медичної психології та психіатрії, Вінницький національний медичний університет імені М.Пирогова, вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, 21018, тел.: (098) 477-19-45, <https://orcid.org/0000-0001-7723-9587>

Данилевич Віктор Петрович доктор філософії (PhD), асистент кафедри анатомії людини, Вінницький національний медичний університет імені М.Пирогова, вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, 21018, <https://orcid.org/0000-0002-8074-6130>

Вовк Ірина Миколаївна кандидат медичних наук, доцент кафедри мікробіології, Вінницький національний медичний університет імені М.Пирогова, вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, 21018, <http://orcid.org/0000-0001-8343-0724>

Назарчук Олександр Адамович доктор медичних наук, професор кафедри мікробіології, керівник відділу забезпечення якості, Вінницький національний медичний університет імені М.Пирогова, вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, 21018, тел.: (097) 7293761, <https://orcid.org/0000-0001-7581-0938>

ОЦІНКА ЯКОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ВИБІРКОВИХ ДИСЦИПЛІН В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Анотація. В даній статті представлено результати проведення оцінки якості впровадження вибіркового дисциплін в навчальний процес Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова, який було здійснено співробітниками відділу забезпечення якості освіти. Опитування проведено у другому півріччі 2023 року стосувалося ставлення студентів до навчальних дисциплін вибіркового циклу. Студентам було запропоновано анонімно заповнити гугл форму. В анонівному опитування взяли участь 756 студентів університету різних курсів навчання та різних спеціальностей. Одним із завдань було дослідити відмінності результатів дослідження залежно від курсу навчання та спеціальністю за якою студенти навчалися.

Використання методів математичної статистики виявило відсутність статистично значущої відмінності в отриманих результатах. В результаті проведеного нами дослідження ми зробили наступні висновки, що ефективне запровадження вибірових дисциплін як важливих, необхідних для повноцінної реалізації освітніх програм має передбачати врегулювання співвідношення кількості годин вибірових освітніх компонент за різними ОПП та різними курсами навчання для уніфікації та стандартизації оцінки значущості освітніх компонент різного спрямування. Регулярне проведення опитування учасників освітнього процесу є дієвим інструментом визначення оптимального співвідношення вибірових компонент в каталозі для вибору та необхідної частки для формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти. При формуванні каталогу вибірових дисциплін співробітникам кафедр доцільно акцентувати увагу на значущості вивчення навчальної дисципліни для майбутньої професійної діяльності лікаря.

Ключові слова: вибірові дисципліни, навчальний процес, здобувачі освіти, освітня програма, відділ забезпечення якості.

Didych Volodymyr Mykolayovych Candidate of Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Biological Physics, Medical Equipment and Informatics, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, Pirogova St., 56, Vinnytsya, 21018, tel.: (098) 4771945, <https://orcid.org/0000-0002-3925-6017>

Pototska Iryna Serhiyivna Ph.D Candidate of Psychological Sciences, Associate professor of the Department of Medical Psychology and Psychiatry, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, Pirogova St., 56, Vinnytsya, 21018, tel.: (098) 477-19-45, <https://orcid.org/0000-0001-7723-9587>

Danylevych Viktor Petrovych Ph.D, Philosophy Doctor, Medicine, Assistant professor of Department of Human Anatomy, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, Pirogova St., 56, Vinnytsya, 21018, tel.: (098) 477-19-45, <https://orcid.org/0000-0002-8074-6130>

Vovk Iryna Mykolaivna Candidate of Medical Sciences, Associate professor of the Department of Microbiology, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, Pirogova St., 56, Vinnytsya, 21018, tel.: (098) 477-19-45, <http://orcid.org/0000-0001-8343-0724>

Nazarchuk Oleksandr Adamovych Dr.med.science. (ScD, Dr. Habil.), Professor of the Department of Microbiology, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, Pirogova St., 56, Vinnytsya, 21018, tel.: (098) 477-19-45, <https://orcid.org/0000-0001-7581-0938>

**ASSESSMENT OF THE QUALITY OF THE IMPLEMENTATION OF
ELECTIVE DISCIPLINES IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF
NATIONAL PIROGOV MEMORIAL MEDICAL UNIVERSITY,
VINNYTSYA**

Abstract. This article presents the results of the quality assessment of the implementation of selective disciplines in the educational process of the National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, which was carried out by employees of the department of quality assurance of education. The survey conducted in the second half of 2023 concerned the attitude of students to the academic disciplines of the selective cycle. Students were asked to fill out a Google form anonymously. 756 university students of various courses and majors took part in the anonymous survey. One of the tasks was to investigate the differences in research results depending on the course of study and the specialty in which the students studied. The use of mathematical statistics methods revealed the absence of statistically significant differences in the obtained results. As a result of our research, we made the following conclusions that the effective introduction of elective disciplines as important, necessary for the full implementation of educational programs should provide for the regulation of the ratio of the number of hours of elective educational components according to different OPPs and different training courses to unify and standardize the assessment of the importance of educational components of different directions. Regularly conducting a survey of participants in the educational process is an effective tool for determining the optimal ratio of sample components in the catalog for selection and the necessary share for the formation of an individual educational trajectory of a student of higher education. When forming the catalog of selective disciplines, it is expedient for department employees to focus on the importance of studying an academic discipline for the future professional activity of a doctor.

Keywords: elective disciplines, educational process, education seekers, educational program, quality assurance department.

Постановка проблеми. Кожен здобувач вищої освіти має право на вибір навчальних дисциплін, що передбачено пунктом 15 частини першої статті 62 Закону України «Про вищу освіту», а саме: «...вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти» [1]. Навчальні дисципліни за вибором здобувача вищої освіти або вибіркові навчальні дисципліни – це освітні компоненти, які вводяться Університетом для більш повного задоволення освітніх та кваліфікаційних запитів особи та здобуття відповідних компетентностей з врахуванням можливостей Університету, регіональних потреб, тощо. У Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова таке право реалізується відповідно до «Положення про порядок та умови обрання вибіркових дисциплін» [2].

Нормативний зміст освітньої програми визначається Стандартом вищої освіти [3], а варіативний – робочою групою з формування каталогу вибіркових дисциплін під керівництвом гаранта освітньої програми. Зміна каталогу відбувається при перегляді освітньої програми. В основі можливості обрання навчальної дисципліни лежить принцип, за яким студент бере активну участь у формуванні своєї освітньої траєкторії.

Пропонуючи певну вибіркову дисципліну кафедра базується на таких основних принципах: 1) дана дисципліна має бути актуальна для вивчення саме з позиції студента ЗВО, адже саме він буде в подальшому приймати рішення щодо можливості її освоєння; 2) кожна запропонована дисципліна має мати відповідне сучасне навчально-методичне забезпечення за допомогою якого студент якісно засвоїть матеріал.

Оцінкою та моніторингом ефективності впровадження вибіркових дисциплін в навчальний процес ВНМУ займається відділ забезпечення якості освіти. Відділ забезпечення якості є структурним підрозділом ВНМУ створений з метою успішного впровадження системи гарантії якості надання освітніх послуг здобувачам освіти. Відділ розробляє заходи внутрішнього аудиту якості освітнього процесу та здійснює моніторинг якості надання освітніх послуг [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Покращення підготовки медичних працівників відповідно до вимог сучасного ринку праці, відповідно до специфіки роботи медичного працівника зумовленої воєнним станом в країні, потребує постійної модернізації навчального процесу, спрямовано на створення оптимальних умов для професійного становлення майбутніх лікарів і фармацевтів.

Більшість медичних закладів вищої освіти України з початком повномасштабного вторгнення почали активно адаптовувати навчальні дисципліни відповідно до актуальних запитів з якими лікарі зустрічаються в практичній діяльності. Це можна спостерігати в перегляді освітньо-професійних програм за спеціальністю 222 Медицина, 221 Стоматологія, 228 Педіатрія, 225 Медична психологія та 228 Фармація у більшості медичних закладів вищої освіти України. Результати оновлення вибіркового блоку дисциплін представлені у наступних публікаціях сучасних науковців [5, 6, 7, 8].

Мета статті – провести оцінювання якості впровадження вибіркових дисциплін в навчальний процес Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова.

Виклад основного матеріалу. Співробітниками відділу забезпечення якості освіти ВНМУ двічі на рік та по завершенню вивчення дисципліни проводиться моніторинг стану задоволеності здобувачів ОП шляхом анкетування та опитування студентів, результати якого оприлюднюються на сайті ВНМУ (<https://www.vnmu.edu.ua/моніторинг-якості-освіти>), які обговорюються на засіданнях Вченої ради і відображуються у відповідних рішеннях (<https://www.vnmu.edu.ua/вчена-рада>). Опитування проведене у другому півріччі 2023 року стосувалося ставлення студентів до навчальних дисциплін

вибіркового циклу. Їм було запропоновано анонімно заповнити гугл форму за посиланням <https://forms.gle/nkKS8dnM7TDtTMTk6>.

В анонівному опитування взяли участь 756 студентів Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова 1-6 курсів навчання наступних спеціальностей: 222 Медицина, 225 Медична психологія, 221 Стоматологія, 228 Педіатрія, 226 Фармація. Промислова фармація. Аналізуючи результати проведеного дослідження ми намагалися дослідити відмінності залежно від курсу навчання та спеціальністю за якою студенти навчалися. Використання методів математичної статистики та математичних критеріїв не виявило статистично значущої відмінності у результатах дослідження. Тому усі представлені результати даного дослідження подаються в узагальненому вигляді за відгуками всіх здобувачів освіти ВНМУ.

Всі освітньо-професійні програми за якими відбувається підготовка здобувачів освіти у ВНМУ містять від 25% вибірових дисциплін від загального обсягу навчальних дисциплін.

За результатами проведеного опитування було отримано наступні результати.

Здобувачам освіти задали декілька загальних запитань, щодо вибірових навчальних дисциплін у ВНМУ. Отримані результати представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

**Відсоткове відображення задоволеності здобувачів освіти
можливістю обирати навчальні дисципліни у ВНМУ**

Питання	Відповіді			
	Так	Частково	Ні	Не могу відповісти
Чи є корисним, на Вашу думку, блок вибірових дисциплін в індивідуальному навчальному плані студента?	40,7%	47,3%	9,7%	2,3%
Чи влаштовує Вас кількість дисциплін вільного вибору протягом семестру?	60,9%	23,8%	15,3%	0%

Більшість з опитаних студентів (47,3%) вважають частково корисним наявність вибірових дисциплін у індивідуальному навчальному плані студента. Проблема вибору навчальних дисциплін, що є актуальною для здобувачів освіти, викликає у них деяке занепокоєння і потребує їх активності у пізнанні дисциплін, що пропонуються, для здійснення, на їх думку, правильного вибору, щодо вивчення тієї або іншої вибірової дисципліни. Здійснення вибору завжди потребує поглибленого пошуку ресурсів та активної позиції, що може викликати занепокоєння та внутрішню напругу. Саме це явище, на нашу думку, відображається в результатах представлених у таблиці 1.

Переважає більшість опитаних (60,9 %) демонструють абсолютну задоволеність кількістю дисциплін вільного вибору впродовж семестру.

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 6(40) 2024

Нами проведено аналіз кількості кредитів вибірових дисциплін представлених в ОПП за різними спеціальностями та різними курсами навчання у ВНМУ. Важливо зазначити, що студенти обирають серед декількох вибірових дисциплін. Результати представлено у таблиці 2.

Таблиця 2

Представлення вибірового компоненту в ОПП за різними спеціальностями та різними курсами навчання у ВНМУ

Спеціальність	1 курс		2 курс		3 курс		4 курс		5 курс	
	Обирають ВК	Загальна к-ть ВК	Обирають ВК	Загальна к-ть ВК	Обирають ВК	Загальна к-ть ВК	Обирають ВК	Загальна к-ть ВК	Обирають ВК	Загальна к-ть ВК
Педіатрія	4	8	3	6	3	7	3	7	3	10
Медицина	4	12	3	12	3	12	3	12	3	16
Медична психологія	4	8	3	9	2	6	3	9	3	9
Стоматологія	5	10	4	14	5	14	5	12	6	11

Аналізуючи результати представлені у таблиці 2 формуємо висновок, що здобувачам освіти дійсно важно здійснювати вибір серед вибірових дисциплін, адже кількість навчальних дисциплін серед яких потрібно зробити вибір велика. Співвідношення запропонованих до обраних становить 4 до 1. Для здійснення свідомого вибору студенту потрібно ознайомитися з анотацією запропонованої дисципліни та потрібен час. Це, в свою чергу, викликає складність, що і відображено в результатах нашого дослідження у таблиці 1.

Наступні питання анонімного опитування стосувалися дослідженню факторів, що впливають на обрання навчальної дисципліни. Студентам було задано запитання – «Визначте фактори, які впливають на обрання Вами вибірової навчальної дисципліни». Отримані результати представлено на рисунку 1.

Рис. 1. Фактори, які впливають на обрання вибірової навчальної дисципліни серед студентів ВНМУ

Більше половини опитаних студентів відзначили, що саме зв'язок вибіркової навчальної дисципліни з майбутньою професією є визначальним фактором її обрання. А ні особистість викладача, а ні рекомендації студентів старших курсів не мають такої значущості. Сучасні студенти орієнтовані на власне професійне становлення та на задоволення індивідуальних актуальних потреб фахового самовдосконалення.

Оцінка якості процедури обрання вибірових навчальних дисциплін представлена на рисунку 2.

Рис. 2. Результати оцінки якості процедури обрання вибірових навчальних дисциплін у ВНМУ

З результатів представлених у рисунках 1 та 2 робимо висновок, що процедура обрання вибірових дисциплін у ВНМУ є якісною і відповідною до запитів здобувачів освіти. Адже вони спрямовані на власне професійне становлення і оцінюють кожен вибірову дисципліну відповідно до можливості застосування отриманих знань у майбутній професійній діяльності. Саме на цьому і акцентують свою увагу співробітники кафедр пропонуючи ті, або інші вибірові дисципліни.

Висновки. В результаті проведеного нами дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Ефективне запровадження вибірових дисциплін як важливих, необхідних для повноцінної реалізації освітніх програм має передбачати врегулювання співвідношення кількості годин вибірових освітніх компонент за різними ОПП та різними курсами навчання для уніфікації та стандартизації оцінки значущості освітніх компонент різного спрямування.

2. Регулярне проведення опитування учасників освітнього процесу є дієвим інструментом визначення оптимального співвідношення вибірових компонент в каталозі для вибору та необхідної частки для формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти.

3. При формуванні каталогу вибірових дисциплін співробітникам кафедр доцільно акцентувати увагу на значущості вивчення навчальної дисципліни для майбутньої професійної діяльності лікаря.

Література:

1. Закон України про вищу освіту від 01.07.2014 № 1556-VII (Редакція станом на 24.03.2024)
2. Положення про порядок та умови обрання вибірових дисциплін у Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова. Розглянуто та схвалено на засіданні вченої ради Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова. Протокол №9 від 16.06.2022р. Вінниця, 2022р.
3. Затверджені стандарти вищої освіти. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>
4. Положення про відділ забезпечення якості. Положення затверджене на засіданні вченої ради ВНМУ імені М.І. Пирогова. Протокол №1 від 28.08.2020р. Вінниця, 2020р.
5. Горобейко, М. Б., Дінець, А. В. (2022). Медична освіта в Україні: системні проблеми і можливі шляхи їх вирішення. Український медичний часопис, 5 (151). doi: <https://doi.org/10.32471/umj.1680-3051.151.234381>
6. Корильчук Н.І. Вибіркова дисципліна як запорука підвищення професійного рівня// Медична освіта.-2021.-№4(94).-С.32-36.
7. Румянцева О. Підвищення стандартів вищої освіти: переорієнтація в напрямі досліджень викладача та здобувача третього рівня вищої освіти / О. Румянцева // Наука і освіта. — 2023. — № 2. — С. 61-65.
8. Стучинська Н. В. Роль вибірових дисциплін у формуванні цифрової компетентності майбутніх лікарів / Н. В. Стучинська, М. М. Матвієнко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. — 2023. — Вип. 88. — С. 138-146.

References:

1. Zakon Ukrainy pro vyshchu osvitu vid 01.07.2014 № 1556-VII (Redaktsiia stanom na 24.03.2024) [in Ukrainian].
2. Polozhennia pro poriadok ta umovy obrannia vybirkovykh dystsyplin u Vinnytskomu natsionalnomu medychnomu universyteti imeni M.I. Pyrohova. Rozghlianuto ta skhvaleno na zasidanni vchenoi rady Vinnytskoho natsionalnoho medychnoho universytetu imni M.I. Pyrohova. Protokol №9 vid 16.06.2022r. Vinnytsya, 2022r. [in Ukrainian].
3. Zatverdzeni standarty vyshchoi osvity. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> [in Ukrainian].
4. Polozhennia pro viddil zabezpechennia yakosti. Polozhennia zatverdzhene na zasidanni vchenoi rady VNMU imeni M.I. Pyrohova. Protokol №1 vid 28.08.2020r. Vinnytsia, 2020r. [in Ukrainian].
5. Horobeiko, M. B., Dinets, A. V. (2022). Medychna osvita v Ukraini: systemni problemy i mozhyvi shliakhy yikh vyrishennia. [Medical education in Ukraine: systemic problems and possible solutions] Ukrainskyi medychnyi chasopys, 5 (151). doi: <https://doi.org/10.32471/umj.1680-3051.151.234381> [in Ukrainian].

6. Korylchuk N.I. (2021). Vybirkova dystsyplina yak zaporuka pidvyshchennia profesiinoho rivnia [*Selective discipline as a guarantee of raising the professional level*]// Medychna osvita, 4(94), 32-36 [in Ukrainian].

7. Rumiantseva O. (2023). Pidvyshchennia standartiv vyshchoi osvity: pereorientatsiia v napriami doslidzhen vykladacha ta zdobuvacha tretoho rivnia vyshchoi osvity [*Raising the standards of higher education: reorientation in the direction of research of a teacher and a third-level graduate of higher education*] / O. Rumiantseva // Nauka i osvita, 2, 61-65 [in Ukrainian].

8. Stuchynska N. V. (2023). Rol vybirkovykh dystsyplin u formuvanni tsyfrovoy kompetentnosti maibutnikh likariv [*The role of elective disciplines in the formation of digital competence of future doctors*] / N. V. Stuchynska, M. M. Matviienko // Pedagogika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh, 88, 138-146 [in Ukrainian].